

azadî

SIYASET * MARKSİZM * ÇAND

*ji azadî û serxwebûnê birûmettir
tîstek nîn e. (Ho Chi Minh)*

hejmar 1

tîrmeh 1978

Zuncikê Marksozme

Van demên paşt, di nav hin komik û "partî" yên ku li Tirkiyê doza sosyalîzmê dikin, zehf kesên ku nişkeva bi hebûna kurda dihisin, di xwe da reha "Xelaskart" yê dibînin, dersên rizgariyê didin xelkekt ku ev bûn çend dehsal jibo azadiya xwe şer dike; ew dixwazin me bi çengekt xewn û wa'dan bixapînin. Hin, çepên nawendî (merkezî), wekt "pêşverû" yên CHPa Ecevit, didin pêş ku "pirsa rohelat" pirsêkt abort (ekonomîk) e, bi avakirina çend rê, pir, xwendegêh (mekteb) û kargehan ewê bê saftkirin; kt qala gelê kurd bike, ew "qedr û rûmeta Tirkiyê li derva kêr dike, nijadperest e, maşîk û leyistoka emperyalîzmê ye" (!) Gewherê CHPê, bort (mazî) ya wê, felsefa wê kifş in û jixwe kes doza şoreşgeriyê li wan nake.

Lê gava ku li ser navê şoreşgerî û marksozme, hin, bêhedî, keysperestî (oportînzma) û şovînistîya xwe he-ta tehrîf kirina hîmên (esasên) bin-gehiyên marksozme dibin, di pişt xê-liya "şoreşgerî" mafê (heqê) gelê kurdê xwe hevdesazî (tenzîm) û ji rizgariya xwe ya neteweyî (millî) şer kirin înkâr dikin, li dijî vî şerî dertên, divê bêrawestan, bêgîdî xeliya ser çavên van neteweperest (nasyonalist) û şovîstê şermezar bê çirandin, rûçikê wan derkeve meyd-
nê.

F. Engels

Yek ji karên pêkên (reelên) Şoreşa 1848a (û karên pêk û ne yên xewni û leylandî yên şoreşekî timî di dûma hika vê şoreşê de tîn helkirin) bicihkirin û rizgarîna (xelas kirina) neteweyok (milliyet) ên bindest û pîr çekiriyên Ewropaya Navîn bû, qenebe yên ku dikarin bijîn û jibo serxwebûnê gihîştî ne.

Na gell "şoreşgerên" derewtî, yên ku ji qemçika îdeolojîya birjûwazîya xwe derneketine, doza gelekt bindest ne paşverûtî ye, ne leyistoka emperyalîzmê ye; ew emperyalîzma ku milê wê di milê birjûwazîya Tirkiyê, Iran, Iraq û Sûriyê de ye.

Ev çarçirokên han, hingî hatin gotin erzan bûne, rîziya ne. Mebêjin, rawestî, kingê me sosyalîzmê rastkir emê jixwe mafê kurda jî bidin wan! Wa'dên 1908 û 1919-1922 hê tîn bîra me. Jixwe, ew yek jî gewher û giyana marksozme re, ji hîmêwê re vajî ye, ters e. Çawa "birjûwazîya liberal" proletaryayê rizgar nake, neteweyekt serdest, xelkê mêtîngeha (mîstemlekeya) xwe rizgar nake. Ku awê we bûna, diviyabû Vietnamî û Cezayîrî bédeng û bêhîs bîmana ta ku li Fransayê sosyalîzm saz be!

Gelo tevgera marksozme li hembert pîrsa rizgariya gelên bindest çî ye? Di şertên niha de, divê marksozîstên Kurd çî bikin? Jibo ronakîya van her du pîrsan, me divê dakevin kaniyên marksozme, yên ku nayên şoltkirinê. Em di vê hejmarê de bendekt ku F. Engels di sala 1882a de li ser Polonyayê nivîstî ye, pêşkêştî dîna xwendevanê xwe. Tê zanî ku di wê demê de Polonya di navbeyna Rûsya, Almanya û Awîstîriya hatibû partîkirin, perçebûyî û bindest bû. Wek Kurdistanê.

SOSYALİZM Û RIZGARIYA NETEWÊYÎ

Ev karê han bi destê cihaninkerên (tetbîqkarên) wesiyeta şoreşê, Bonaparte, Cavour, Bismark hate pêkanîn, li gora şertên wê çaxê jibo Italya, Macarîstan û Almaniyayê. Diman Irlanda û Polonya. Irlanda dikare li vêder derveyî peyivê bîmîne, tîkiliya wê û pîrsên

heverdayê (kit'ayê) tî-nê bi awayekî neyekser e. Lêbelê Polonya di nava heverdaya Ewropayê de cih girtiye, parastîna (midafaa) parîkirina wê timî tev-girêdanên Hevalbendîya Pîroz nû dike; lew-ra Polonya gelek bala me dikê.

RIZGARIYA NETEWÊYÎ! RIZGARIYA CIVAKÎ!

Jibo gelekî mezin, bi awakî dîrokî, tu pîrsekî hindurî bi sergirî nî(ciddiyet) minaqesekîrîn ne mimkin e ta ku ew jî serxwebûna (istîklala) neteweyî bêpar e. Berî 1859a, li Italyayê sosyalîzm ne dihate qalê, tew hej--mara komarxwazan(cimhûriyetxwazan) jî kêmbû, her çiqas pawendên (elemanên) jêhatitirbûn jî. Ev jî 1861 a bîvîrde ye ku komarxwaz zêde bûn, xwe pîrîn û pêlek şûnde pawendên(elemanên) xwe yê çêtirîn derbasî sosyalîstan kirin. Li Almanyayê jî wisa ye. Lassalle dikira dev jî dozê berda, wekî ku doza wî xelet be, kingê jî bextê xwe re hate kustin. Tenê kingê di 1866a de yekitiya mezin-prûsî ya Almanya Piçûk hate qerar dan ku partiyên Lassallî û "Eisenach"î bûn xwe di hebûneki berbiçav û tenê jî 1870a bîvîrde, jî dema ku îstahên îşxal û frehbûnên Bonaparte jî bîni hilweşîyan, doz dest bi meşandinê kir. Heke hê Dieta(meclîsa) me ya kevn hebûya ewê niha Partiya me li kur bû ya? Ev jibo Macarîstanê jî wisa ye. Tenê jî 1860a bi şûnde tevgera nûjen(modern)-xewn li jor, sosyalîzm li jêrxuya bû.

Tevgera navneteweyî (beynelmîllet) ya proletarî tenê di nav neteweyên biserêxwe(mîlletên misteqîl) de mimkin e. Piça enternasyonalîzma(navneteweparêzî) komarxwaziya ku di 1830-1848an de hebû, ciyî li dora Fransayê, ku diviya Ewrûpayê rizgar bike. Ev yek sovîn-

tiya fransîzî ew çend xurt kir ku Fransa bawer kir ku rizgar kirîna Gerdûnê(kafnatê) jê tê pîrsîn û ev mafê(heqê) wê yê destpêkî ye ku timî li pêşîya tevgera rizgariyê be. Ev iddiayên vala û bêtese hê jî herroj tîn dîkîvin nav rêz û safên me li gavên me dilefin. (Bi rengekî karikatûrî li cem Blankîstan, lê bi awakî hê gelekî tîr û berbiçav li nik Ma-lon û hempayên wî) Di Enternasyonalê de jî ev, kêmezêde ramana (fikra)Fransîzan bû. Tenê bûyer(hedîse) nîşî wan û gelekên din dan ku tevkeriya navneteweyî *ancax di navheyna wekhevan de mimkin e û ku heta "primus inter pares" (pêşekê nav wekhevan) tenê dikare jibo pêk-antna xebata hemayt (ya aqil) hebe. Ta ku Polonya perçekirt û bindest be, tu partiyekî sosyalîstî xurt nikare di wî welatî bixwe de pêşve here, tu danûstendinên navneteweyî yê berahî di nava Polont, jî bil yê derveyî welat û partiyên proletari-*

yên Almanyayê nikarin geş û xurt bibin. Her gundî û karkerên poloniyê ku jî tevîzandina xwe dertê û dîxwaze tevî karên siyasîyên gîstî bibê, berî her tîstî li hebûna bindestiya neteweyî diqelibe, asê di be; ew asêyîya yekî ye ku li herderî derdikeve ser rîya wî. Rakirina wê(asêyîyê) şertên hîmîyê(esasîyê)pêşveçûneki aza û serxwe ye. Sosyalîstên polonî yê ku rizgariya welatên xwe nexin serê bernameya (programa) xwe, dixin bîra min sosyalîstîne almanên ku wê nexwazîna berî hemî tîstî jibo rabûna qanûnên awarte(istîsnafî) yê dijî sosyalîsta, azadiya çapê, komelesazî û civînê ser bikin. *Jibo kefteleftê(mîcadelê), divê bert her tîstî zemînekt, hewa, ronahî û cîrêxê(marja) tevgerê hebe. Nexwe, hemî galegal û gevezett ye.*

Zanîbîn ka sazûna Polonyayê berî şoreşa ku tê mimkin e an na, bê giringî(ehemîyet) e. Lê bi tu awayî, ev ne karê me ye ku em Polonîyan jî xebata wana jibo bidestxistina şertên jiyânî(heyatî) yê pêşveçûna wa vegerînin(averê bikin) û wan bidin bawerkirîn ku jî aliyê navneteweyî, serxwebûna neteweyî karekî gelek dûwemin û ne hîmî ye, gava ku ew serxwebûn bîngê her tevkeriya navneteweyî ye.

Ezdi vê baweriyê de me ku li Ewrûpayê du netewe ne tenê dikarin lê divên beriya

navneteweyt (beynel-
miletî) yê neteweyt
(miltî) bin: Irlandî
û Polonî. Kingê ew
qenc neteweyt ne, ew
çêtir navneteweyt
ne. Polonî vê yekê
di hemî krizan de tê
gihîstin (fam kirin)
û li ser hemî zevî
zevî û warên serên
de mêlag (ispat) kir-
rin. Ku ew ji bergeha
(perspektîva) avaki-
rina Polonyayê bêpar
bên histin û ku ew
bên bawerkirin ku Po-
lonya nû ewê di nêzi-
kan de pehtî bikeve
devê wan, hindê ewê
indî bal û hewesa wa-
na jibo soresa ewrû-
payî nemîne.

F. Engels

Engels ji Kautsky re;
nameya 7.2.1882

ev kert hatiye sten
din ji: Friedrich En-
gels Briefwechsel
mit Karl Kautsky,
Vienne, Danubia Ver-
lag, 1955, r. 50-53

HEJMARA KU TE:

- ° Daxuyaniya Partiya
Komunîst
- ° Bingehên destpêkî
yên felsefeyê

NETEWYEKÎ KU LI
YEKÎ DIN ZORDESTIYÊ
DIKE, RIXWE JI NE
A Z A D E !
Karl MARX

JIBO GELEKÎ BINEST
ENTERNASYONALÎZM XWE
JI NÎRÊ EMPERYALÎZM
Û ZORDESTIYA NETEWYÎ
RIZGAR KIRIN, WELATEKÎ
AZA, SEPXWE Û SOSYALÎS-
TAVA KIRIN E.

XELKÊ BINESTÊ KU
ZMANÊ XWE JI BÎR NE
KIRIYE WEKÎ GIRTİYÊ
KU MIFTÊN ZINDANA
WÎ DI BERÎKA WÎ DE NE

ENIYA XEBATKARAN

TEVGERA XEBATKARÊN KURD LI EWRÛPAYÊ

Rêgeha Dîrokê (tarî-
xê), her wekî tê za-
nin ne xêzekî yek-
ser û rast e. Carna
hin fetlanek û xwa-
rovîçkiyên wilo di-
kevinê ku pêşdîtina
wan dijwar e. Kî, berî
bîst-sih salan, bawer
dikir ku ewê rojekî
cotkar û karkerên
Kurd dev ji nîr û
gîsin, tevî û bîrên
xwe berdin, werin we-
latên Ewrûpayê, ew
Ewrûpa ku heta hin-
gê tenê malmezî, dew-
lemend û begzade di-
karibûn bidîtina ?

Betalî û guhêrandî-
nên civakîyên (soşya-
lên) ku li Kurdistan
na Tirkîyê peyda
bûn, hewcedariyên sa-
nayıya welatên kapî-
talîst ji 1963an bi-
vir de bi hezaran
xebatkarên Kurd xis-
tin ser riyên Ewrû-
paya Rojava. Hejmara
wan niha li dora sed
hezari ye. Ew, bi pira-
nî, li Almanya Rojava
ciwarbûne, lê li Swêd,
Hollanda, Fransa, Bel-
çîka, Danîmarka û A-
wîstîryayê jî çend
hezar karkerên me
hene.

Rewşa (halê) van "ko-
leyên nûjen" (modern)
ên ku tinebûn, belen-
gazî avêtiye nav le-
pên sermayedarên ked-
xurên ewrûpayî, newek
hev e; ji dewletekî
yekê din diguhere. Lê,
bi awakî gîstî, ji rew-
şa wanî welêt bêgoman
zehf xwestir e, her çî-
qas derdên dûrî, biya-
nîti (xerîbî) û sarîs-
tana giran be jî. Ew di
karin zikên xwe û malî

Bi piraniya xwe, kar-
kerên me yên Ewrûpa
yê hê di bin tesîra
îdeolojiya feodal,
pêşinhukmên dînî û
birûbaweriyên birjû
waziya Tirk de ne.
Xwînreji, hovîti û
zordestiya salên 19-
20-1930an çavê gelê
me ew çend tirsandî
ye ku hêjî hinek jî
wan karkerên ku ji
Kurdistanê hatine û
li mala xwe bi kur-
dî dipeyivin-pirani-
ya wan zehf kêmtir
kî dizanin-zûbizû
newêrin xwe li kur-
dîtiyê deynin, di xo-
fa hikûmeta tirk û
polîsên wê de dijîn.
Û ku jibo "namûsê"
an mirîşkekî dikarin
deh Kurdên din biku-
jin, ji pasaporta xwe
ji memûreki tirkî bi-
çûk fikara dikin, di-
tirsin. Hinên din, her
çiqas di sertên pro-
letarî de dijî jî,
xewnên dewlemendbûnê
xwey dikin, ji rizga-
riya kesane (sexsf)
hêviya xwe ne birî-
ne.

Ev rewşa han, di nav
rêzên wan de xebate-
kî siyasî pêkanîne
dijwar dike. Lê dîsa
jî van salên dawîn
li Almanya, Swêd û hin
welatên din, ji ser-
wextîrîn, bizantîrîn
ên wan çend "komele-
yên karkera" hatine
sazkirinê; ew, piçûk
be jî, xebatekî dikin.
Hinek jî van komelan
xwediyê têdeyîyeke
(mahiyeteke) siyasi-
ya qels in; wekî çay-
xane û dîtingeh in.
Tê de carna karker
li ser edetên bajar

yên xwe têrbikin, li-xwêkin, zaroyên xwe bidin xwendinê.

Û gundên xwe xêber didin, xwarrin û ley stêkên wan, dilana wan didin nasin. Ji salê carekî Newroze kî çêdibe, karker jî xwe re gohdariya dengbêjên kurd dikan, li dilan û govendan dinêrin. Ev gava han, ji binî tinebûnê çêtir be jî, têr nake û gelek şermok e.

Di aliyê din de komik û "partî yên ku li Kurdistanê çêbûne bi ditinekî kurt û teng, dixwazin heryekî jî xwe re komeleya xwe ya karkeran rast kin û bi rengî, rêzên van karkerên ku hene jî perçe di kin. Hin "soresgerên" Tirk, li ser navê "soşyalîzmê" ferman derxistine ku nabe ku karkerên kurd biserê xwe hevdesaz (tenzîm) bin, komeleyên xwe rast kin. Bi ya wan, ev "neteweperestiya (nasyonalîzma) birjûwaziya piçûk e, leylî toka emperyalîzmê ye" (!) Maazallah! Xwe dê me bistirine! Yên ku hêjî di dûvîka kemelîzmê de ne, jî pêsa birjûwaziya xwe derneketine û hê nû bi hebûna Kurdan dihisin, bi derbekî dixwazin pêşengî û seroştiya me bikin û me "rizgar bikin" (!), jî nihave azadiya me ya hîmî nanasin: azadiya biserêxwe hevdesazî, ya çarenûsa (qedera) xwe bixwe kifşkirin!

Heta ku em bixwe nebin hêzekî (qewetekî) siyasiyê xurt û pêşverû, em azadiya xwe nestinin, kes vê azadiyê nikare, jî kerema xw re, bide me. Em ne zarûk in ku "mezînen" me, bi dilovanî û kerem, bi destên me girin, me derxin ber berokê tava azadiyê!

Rojên tengasî û pêşirtengiyê, yê qirkirin û kustinên Gelîyê Zilan, Agirî û Dêrsimê gelo "Xelaskarên" me li ku bûn? Kesî dengê wan nedibihîst. Zmanê xwe daqurtandibûn? Jî bizav ketibûn? Na, hin jî wan, kominîst û pêşverûyên welatên din jî dixapandin, bê şerm û fedî li tevgera rizgariya Kurd nebû (iftîra) dikirin, hovîtiya birjûwaziya xwe ya kemalîsta "pêşverû" di parastin.

Karkerên Kurdistanê! Soresgerên Kurd! Markîzîzm her wekî zanînekî soresger, pêşverû malê bavê kesî nîn e, ne di yekfoya (inhîsar) kesî da ye: rênişana hemî xebatkar, belengaz û gelên bindestên cihanê ye. Bîla gef (tehdîd) û fortên dengîn, çavê kesî metirsîne!

Divêyiya (wezîfa) me marksîstên Kurdistanê ew e ku em karker û cotkarên welatê xwe hevdesaz kin, têxin hêz û qewetekî siyasî, rizgariya neteweyî û civakiya gelê Kurd

bidest xin. Wek Vietnamê!

Di vî warî de, yek jî saxên xebata me ya Ewrûpayê ev e ku em karkerên Kurd bi ditinekî fireh û bêsek tarîzm, bê hesabên piçûkên rûyenga (sewiya) dikandaran; hevdesaz (tenzîm) bikin, wan peyderpey di nav Yekîtiya Xebatkarên Kurdistanê de bicivînin; serwexttir û bizantirên wan jibo pêşajoyiya Şoreşa Kurdistanê bighînin.

Divê ku em xwe jî xîrecir û berberiyên besokan (fraksiyonan) bifilitînin; divê ku darekî tu car hebûna daristanê jî ber çavên me venesêre.

Hebûna komele û hevdesaziyên kurdayî biserê xwe ferz e, şertekî hîmî yê rizgariya gelê me ye. Ev jî me re nabe asêyî ku em di vê navê de di nav hêzên tirkên pêşverû de jî hebin, dengê xwebidin bihîstin, neyên tecrîtbûn. Lê timî di bîra me da be kutenê hezekî kurdî biserêxwe dikare bibe hebûnekt, bibe giraniyekî di mextna dtrokê de. Dîsa wekî 1908 û 1919-1922an em xwîna xwe jibo çend wa'd û leylanan nerêjin. Heta niha, me gelek caran her wekî gotinekt xelkê me dibêje "Bûka xwe daye bi tûtûk".

I n d t B E S E!

**XEBATKARÊN HEMÛ WELATAN,
GEL Û NETEWÛYÊN BİNDEST YEKBÎN !**

ENIYA XWENDEKARAN

BERPİRSIYARIYÊN BIREWER Û XWENDEKARÊN KURDISTANÊ LI EWRÛPAYÊ

Tevgera Xwendekarên Kurdên Ewrûpayê nexweş e. Jana wê giran e: perçebûn, berberî, xirecirên piçûk û serê hemî tîstî tîralî, zexelî, bêkêrî! Di dema ku gelê kurd di bin piyên dewletên îxalkar de dipêçiqe, di nalê, tê kustin, nefî (sîrgûn) û talan kirin, nêzîkî sê hezar xwendekarên kurd, "zana û rênîsananên millet", tu tîstêkî nakin. Ji salê çarekî newrozekî, çar carna belavokekî rûpelek an du (piranî bî zmanê erebî) bî gotin û formulên ku hingî hatine gotin û cardin kirin ji rûmet ketine, rengê polîkekî pêncpere.

Sedemên (sebebên) vê rewşa xemgîn pîrreng in, pîrhejmar in, ne tenê nezanî, paşdemayîna birewerî (entel- lektuel), zihniyeta eşretî an jî nav sî nîfên serdestên Kur- distanê hatin e, wekî ku carna tê gotinê. Rast e, her wekî kesên jî nav xelkekî zehf paşdahiştî hatî, birewerên me li ber yên gelên din him kê- m in bî hejmare xwe, him jî bî çawayîya xwe qels in, gelek paşde- mayî ne. Di nav xelke- kî ku hê bî pîraniya xwe ya giranî nexweş dewar e, yên ku xwen- din û nvisandin dîza- nin, xwe "ullemayê e- sir" dizanin, bî çar-

vên kahîn û fêlbazê eşirê li xwe dinê- rin, wekî melayên du wanzde ilm, jî wanz- tirê ku bî her tîstî dizanin û hewcedari- ya xwendinê, hînbûnê, pêşveçûnê, xwe nûki- rinê di xwe de nabî- nin. Li cîkî weka Ew- rûpayê ku imkanên hî- bûn û nasiyê bêhed û bêhesab in, wextê xwe bî galegalên pûç û be- redayiyê derbas dikin bî hevra jî bo tîstên ne tîst, yên ku qalikê gûzekî teji nakin, di- kevin qayisê, gora he- vûdin dikolin. Bî vî rengî, piştî çend sa- lan jî Ewrûpayê dest û serî vala vedige- rin. Çû sefêfê hat dîsa .. Vê gotina xel- kê bêsedem ne hatiye gotin.

Hin jî van kesan, ku bî nezaniya xwe ve jî tekemeke (teredut) ne- kirine, berpirsiyari- yekî giranê wekî sero- kîya tevgerarîzgarî- yê dane ser milên xwe. Lewre jî bî saya dûr- ditina (!) wan tevgera gelê kurd li Iraqê we- kî qesrekî ku li ser qûmê avabûyî, bî derbe- kî hilweşiya. Pêsiyê me gotine: Malxweyê me Òm e, xwelf li serê me kom e! "Piştî vê sosre- ta giran û cirmên xwê, ev merivên ku li wela- tekî pêşdeçûyî kes ewê neke keyayê gun- dekî, hê jî kêrta xwe neketine, hê doza mez- nahî û pêşajoyîya tev- gera kurd dikin.

Ya rastî, ev nexweşin û kêmasî ne tenê pa- ra Kurdan, lê ya gelek xelkên Cihana Sîsiyan in. Lêbelê cihêbûn ev e ku şert li ciyê din wisa ne ku çend bire- werên dirist, soresger û zana dikarin tevge- ra xelkê xwe têxin ser riyekî pêşverû û wî bîghînin serfirazî û rizgariyê. Li Kurdis- tanê, di serê ku li dî- jî çar dewlet û piştê girên wan tê ajotin, şert gelek zor û dij- wartir in, em hewceyê gelek soresgerên zana dirist û fedekar in. Bê van kadran (kadro- yan) ser tê kirin (jî aliyê ser ve, gelê me timî jêhatî bû ye), lê sores nabe. Şer jî, wekî ku tevgera Bar- zanî nîsan da jîbo cara çendan, zû an de reng dîskê. Wekokên (mî salên) vê yekê zehf in, hin jî wan di bîra me hemîyan de ne.

Di warê gihandina so- resgerên, komeleyekî pêşverû li Ewrûpayê dikaribû xebatekî me- zîn pêkbîne. Li Ewrû- payê, em dîsa cardin bikin, imkanên xwendin hînbûn, ditin, civin, serpêhatiyên (çarîban dinên) gelên din na- sin, çap û weşanê (nes- rê) pîr in. Jê heta nî- ha gelek kê m hatiye istifadekirin. Komela Xwendekarên Kurd li Ewrûpa (KXKE) ku di sala 1956 bî xe- bata Dr. N. Zaza bî 18 kesan li Wiesbadenê ha

ENIYA XWENDEKARAN

tibû danînê, çend salê pêsîn li gora sertên hingê karekî pak û berbiçav pêkanî. Di wê demê de hebûn û yekîtiya komeleyekî Xwen dekarên Kurdistanê bi xwe, xweyîmana bû, girîng (mihîm) bû. Pist-re, nemaze (bilhassa) ji 1963an de bi sûnde, KXKE bû cîgehê ser û berberiya Kurdên Iraqê. Ji 1963an heta 1968an dir destên hevalên Telebanî, ji 1968a bisûnde jî di destên piştgirên PDKa Barzanî de bûn leyistoke kî. Wekok: Kesekî ku berê qet ne endamê komele bû jî, jî ber ku birayê wî xulamê Idrîs Barzanî bû, bi emrê "jorê" dibû serekê KXKE ê! Bê jiyana demokratîk, dibin emrê jî "jor dahatî", komeleyekî folklorî. Wekî her hebûnê ku kingê xwe nû neke, pêsveneçe paşde dimîne, dirize, ew jî riziya, hilweşî.

Ji sala 1965an bisûn de KXKE laşekî bê giyan (ruh) e, term e. Hê navê wê, bi saya diravê (perê) PDKa Iraqê mabe jî, ew bi xwe in di ne tu tîstek e. Em ne bawer in ku piştî ev qas tîstên qewimî hê merivên "saf" hebûn ku dikaribin bawerkin rojekî wê îslah bikin, vejînin. KXKE îndî leyistoka mîratxur û wêrisên Barzanî ye. Li wan pîroz be! Zû an dereng ewê jî hîkeve rêza KAJIK a Cemal Mehez. Tê de ciyê tu xortê pêsverû şoreşger tu ne ye.

Herçî AKSA, ku emê di hejmara xwe ya ku tê li serê dûr û dirêj bimînin, têde gelek endamên pêsverû hebûn jî bi awakî gîstî, hê di dîva Yekîtiya Nîstîmanî ya Telebanî de ye; pê tê dileyztin. Komeleyekî pîrtexlit û bêahang e, cîgehê dij heviyên (tezadên) xurt e. Endamên pêsverû di şoreşa Kurdên Iraqê de jî hebûn; pîrsa hîmî (esasî) ev e: serokîti di destên kî de ye? Heta ku di nav destên hevalbendên Telebanî de be, di nav rêzên AKSAyê de xebatekî pêsverû û şoreşger kirin ne mimkin e.

Ji ber vê yekê em jî xwendekarên Kurdên şoreşger re dibêjin: wextê xwe bi pevçûn û xirecîrên bêhêvî, bi xewnên îslahkirin a komeleyên ku nayên edilandin ne dêrizînin, îsraf nekin. Ciyê ku hejmara we dest dide hun çend kes bin

jî, jî xwe re komeleyekî şoreşger çêkin ku têde aheng, nêzîkahiya bîrûbawerî hebe; têde kar bê kirin. Ku ev jî ne mimkin be, giraniya xwe bidin karê hevdesaziya (tenzîma) karkerên Kurdên welatê ku hun lê dimînin. Komelekî merivên bawerixurt, fedekar, şoreşger, ahengdar, endamên wê kêmbin jî, jî komeleyên bêgiyan, leyistoka hêzên bîdervegirêdayî hezar caran çêtir e. Kingê çend komeleyên pêsverû, weke ya Fransayê, li welatên din jî çêbûn, hindê ewê dikaribin hêzên xwe bîghînin hev û jî xwe re yekîtiyekî têkûz, domdar bi bîngê, konfederasyonekî demokratîk çêkin. Ev e ARMANCA xwendekarên şoreşgerên Kurd li Ewrûpayê!

Hejmara ku tê:
PIRSA AKSA YÊ

TÊKOŞÎN

HETA

RÎZGARÎYÊ !

JÎ DÎROKA KURDISTANÊ

Di adara 1975a, gava ku tevgera çekdara (hisîleha) Kurdên Iraqê şikest, rojnamevan û nêrevanekî (mişahîdekî) siyasîvî biyanî (ecnebî) evan gotina nvisî: "Kû Kurd dîroka (tarîxa) xwe zanibûna ev çend sosret û mûsîbet nedihatin serê wan. Jiştên ku van rojan derbas dibin kê-m-zêde di serxwerahûna (isyana) çiyayê Agirî (Ararat) de jî qewimihûn."

Em dikarin bêjin ku dirûvê serhilanîna dûredirêja di bin serokîtîya Şêx Mheydillahê Mehrî jî di da vê tevgera hana ku Barzanî serî dikişand, wekî du dilopên avê, her çiqas şertên siyasîyên derveyê 1880an û yên 1975a, şertên hinduriyên çivaka kudayî hingê û ya niha jî hev cihê bin jî hev dûr bin jî.

Belê rast e: Kurd dîroka xwe nizanin. Ev dîrok bi piraniya xwe hê jî tariyên şeva Heyama Navîn derneketiye. Dewletên ku dest danîne ser Kurdistanê me rola şoresqer û hişyarkera dîrokê çendî rind di zanin ku, bi hemî hêza (qeweta) xwe dixwazin wê bidin windakirin, fetisîn. Koleyê ku bibîr tîne, xwedî hîra dîrokî ye, sibê serî hiltîne, doza azadiya xwe dike. *Bîr di jîminê zorkariyê ye* Lewra ew wisa hikêlûhîn dixebitin jibo vekuştina hîra me ya

hevrayî (mîsterek), hîra me ye dîrokî, ya dîroka şer û şoresên Kurdistanê.

Dîrok neyarê koledari, xulamîti û mêtîngheparêziyê (kolonyalîzmê) ye. Di cîkî de, çînen (sinifên) serdestên Tirkîyê, Iran, Iraq û Sûriyê, ku vê rastiya hîmîdinasin, pergala (nîzama) xwe, kâra xwe diparêzin (midafea dikin), naxwazin vî çekê rizgariyê têxin nav destên hindistan. Diviyabû ku hêwerên (entellektuelên) Kurd xwe hîdana ava û rizgar kirina dîroka Kurdistanê. Lê kela dewlemendhûn, sermayecîvî, hewesa navûdena jana meznahî, gelek jî van "tiştîkên biçûk" dûr xistive.

Gelo nasiya Dîroka Kurdistanê di çîrewê de ye? Kanivên zanîna wê kifjan in? Li ser dîroka kevna re, ya Med û Kardûxa xebata arkeoloq û dîrîknvîsên ewrûpîyî zehf dîdeman kişandiye rûyê rojê, lê hê jî di vê avahiyê de qul û valahiyên kûr hene. Hê gelek kolanên arkeolojîk, Jerêxistin û hikaranîna û şîrovekirina (tefsîra) hermayeyên demên horî divên.

Li ser jîyan û dîroka dewletên kurdayî Şeddadî (951-1174) yê Gêncê, Hesnewî (959-1015) kêmtîştên zanîna jî derveyî hin

geryanî (tetqîq) yê Seydayê Minorskî, zayayê ûrisê ku li ser dîroka kurdan xebatekî hêja pêkaniye. Dewleta Merwanî (990-1096) yê ku serbajarê wan Diyarbekr bû, hişya nvisarê Ibn ul Ezrakê Farqîni piçek çêtir naskirî ye. Heyama Silahedîne Eyûhî û malbata wî, heya ku yek jî pelên dîroka me ye ku çêtir ronak bûye, nas e. Nvisar û gernameyên xaçperestên hem demê wî, wisa jî yê dîroknvîsên misilman vê nasîne hêsatir (re hettir) kirine.

Jî sedsala XVan bişûn de rêwî û gerok bêtir peyda dibin li Kurdistanê; li ser jî yana gelê kurd, li ser sistema eşîra, li ser edetên mir û mîrek û begên kurdan, li ser jîyana wanî çandî û şehrezayiya (medeniyeta) wan, di hîranîna û gernameyên xwe de nvisîne. Ji wanavê Ewliya Çelebî (s XVIIa), J.B. Tavernier (s XVIIa), Niebuhr (s XVIIa), Garzoni (s XVIIIa) jî kesên xwenda û zana vê hatine nasîn; lê gelo kî yê din, Della Valle (s XVIIa), Thevenot (s XVIIa), Pouillet (s XVIIa), Volney (s XVIIIa), Cholet (s XVIIIa), Fraser (s XIXa), Hayne (s XVIIa), Kinner (s XVIIIa), Rich (s XIXa), Dittel (s XIXa), Averyanof (s XIXa) hwd. hwd. ... bihistiye? Nasîna şahidiya van nêrevan (mişahida) dikare hin keriyên dîroka Kurdistanê feodal, ne maze (bilhassa) bûye-

SERFIRAZÎ YA GELÊN BİNDEST E!

JÎ DÎROKA KURDISTANÊ

rên ku piştî mirina zana û dîroknîsê me yî navdar Şerefxanê Bedîsî(s XVIa) qewî mîne, dîroka "dewlet" û mîrîtiyên kurdên biserxwe ku heta nî veka sedsala XIXan domkirine (Bedîsî, He karî, Bohtan, Soran,) derxin ronahiyê.

Di sedsala XIXan de nemînendeyên (temsîl karên) dewletên emperyalîst dikevin Kurdistanê; vira wêda qonsilxaneyê vedikin, din perdeya tîrî (projê) ên "ekonomîk" (Komisyonê Chesney jî bo avakirina hesinrêya Bexdayê) an "zanîstî" li çar aliyên welatê Kurda digerin. Rapor û nîvîsandînan ku wan jî hikûmetên xwe re şandine firo di arşîvên Ingilîstan, Amerîka, Sovyetîstan, Fransa û Elmanya de ne. Eşkere bûne. Pirhejmar in. Bikaranîna wan dikare quncîkekî xêlî yê jî ser dîroka me ya sed û pêncî salên dawî hilîne.

Ev sed û pêncî salên han yê şer û têkoşîn in jî bo azadiya Kurdistanê. Şerên giran, bêgîdî li hember siltan û şahên xwînwar, li dijî stem û zordestiya wan, jî bo avakirina Kurdistanê kî biserxwe. Di van şeran de gelê me bi mîrxasiyekî mezin şer kiriye, pîrî caran di warê şer de neşikiya ye, lê hatiye dek û dolabên siyasî yê Osmanî û Iraniyan, yê pêgirtî û piştgirî wan ên ingilîz, rûs,

elman, hwd... bûye gorîya kêmasî û nezaniyên serokîtiya feodal, hêvotîna (îdara) bê bîngeh (prensîb), berberî û xîrecîrên nav beg û mîrekan; tevgera xelkê jî serfiraziyê bêpar hiştine, kî rine marê nîv-kuştî.

Qenc nasîna van rûpelên dîroka me ya nêzik jî bo hemû şoreşgerên kurd ferz e, diviyayîyeke pêşîn e. Di vî warî de emê her hejmar li ser serxwe-rabûnên Kurdan bend binivîsin, şahîdiya rê wî û gerokan, agahwêrên (dokumanên) arşîva biweşînin (neşîrînin), ronahîyeke bîralî bavêjin ser bûyerên dîroka Kurdistanê. Di vî karê girîng da, tevkarîya hemî heval û dilxwazan bixêr hatiye!

Di hejmara ku tê :
° Rewşa siyasiya Kurdistanê: jî Çaldîranê heta destpêka sedsala XIX an

° Geroko Tirk Ewliya Çelebî salixê Qesra Endal Xan, Mîrê Bedîsî dide.

RIZGARIYA JINAN

milk difroşin kesekî ku dikaribe qelenekî giran bide wan; pîrî caran bê dilê keçîka ku ewê jiyana xwe bi wî kesê nenas re derbas bike. Carna jî xwe qet kes jê tîstekî na pîrse, pê naşewire.

Ji van çend rêzên ha dixuye ku pîrsên rizgariya jinan zehf in. Emê di her hejmarê de li ser bîsekînin. Bila keç û jinên Kurdistanê Azadî'yê kovara xwe bizanîbin. Emê bi weşandina (neşra) bend (meqale), bîranîna û serpêhatiyên wan gelek dilxweş û şa bîbin. Tevkariya wan jî xwe diviyayîyekî hîmî ye. Mêr nikarin jinan rizgar bîkin. Mêr û jin, di şerê hevrayî, di nav pêtiyên şoreşê de dipîjin, digihên, xwe rizgar dikin.

xbinhêre F. Engels, Origine de la famille (Jêzaya Malbatê), Ed, Sociales Paris, r. 72

Flindik - Rindik

- Dest hilanîn fereca xêrê ye.
- Dilê tîrsonek sîngê gewr nabîne.
- Bi xwezîyan dest nagihê haqên kezîyan.
- Heta mirînê çav li kirînê.
- Ku şev reş be tu reştir be.
- Gîya li bin kevîra namîne.
- Yê ku dest dike, dê û bav nake.
- Şêr şêr e, çî jin e çî mêr e.
- Şêr bi dest û lepê xwe, şêx Hadî nayê hewara te. (Meteloka Ezîdiya)
- Çiya nîn e ku rê pênekeve

Rizgariya Jinan

Yek ji pirsên ferz-
tir, girîngtir (mihîm
tir) ê Şoreşa Kurdî
stanê pirsê rizgarî
ya jinan e. Jin nîvê
xelkê me ne. Bê tevî
hûna (iştiraka) wan
şer çêdibe, lê tu şo
reşekî civakî (sosyal)
çênabe, tu guherandî
nên hîmî nayê pêka-
nîn.

Hozanekî navdar di-
bêje ku hun dixwazin
hîn bibin civakekî,
xelkekî çiqas pêşve-
çûyî. Û şehreza (mede-
nî) ye, li dereca ser
bestbûna jinên wê hî
nêrin. Azadî tevayîyêk
e. Di civaka aza de
jin jî, mêr jî zaro jî
serbest û aza ne. Ku
yek jî wan ne aza be,
ku jin bindestê mêr
be, hindê her du jî
ne aza ne. Ji ber ko
çavsorî, zordestî me-
rivan jî mirovîtiyê
derdixin, dûr dixin,
dikin hov û hirhop.
Marks dibêje yê ku
li yekî din zordest-
tiyê dike hixwe jî
ne aza ye!

Xortekî, birewerekî
(entellektuelekî) çî
qas xwediyê ramanên
pêşerû dibe bilabi-
be, ku li malawî li
hemberî pîrekî wî,
tevgera wî wekî ya
axa an kardarekî be,
ku danûsatanên wî û
jina wî ne yên du
hevalan lê yên ser-
dest û bindest a be,
ew kes şoreşgerêkî
"kitêhî" ye, di nefsa
xwe de şoreş nekiri-
ye, tiştê ku hîdev di
hê di jiyana xwe de
hicîh nayne. Girêdana

wî ya şoreşgerî ben-
dekî qewî û xurt nîn
e: di tengasî û pêşîr
tengîyan de diqurufe,
diqete. Xêliya pêşve-
rûtiyê dikeve, kurmê
wî, xwezaya (tebîeta)
wî ya kevneperest,
derdikeve rûyê rojê,
nexweşî û ihtirasên
wî dikarin, heke ku
piçek karî (iktidar)
an berpîrsiyarî bike
ve destên wî, zerar û
ziyanîne giran bigî
nîn şoreşê. "TIŞTÊ KÛ
DIBÊJÎ DI JIYANA XWE
DE BICIH BINE!" Şoreş-
gerê ku vê bîngêhê
(prensîbê) pêkneyne,
têkoşerekî nîvcû ye.
Gotina pêşîya ye: nîv
hekîm meriv jî can
dikin, nîv mele meriv
jî dî û îman dikin".

Jin ne tenê di civa
ka me de lê wisa jî
di heyama feodalîz-
mê li Ewrûpa. Û jî bil
(xeynî) çend eşîr û
gelokên destpêkî (ip-
tidarî) li hemî dinya
yê bindest mahûn û
hê jî li pîrî ciyan
bindest in. Wekî merî
vekî nayên hesabki-
rin, mafên (heqên) wan
ên siyasî, civakî, abo-
rî (ekonomîk) jî yên
mêran kêmtir in. Li
malê ne tenê kevanî
û qewraş in, gelek jî
wan serde stem (zulm)
û qehra mêran dikî-
nîn. Mêr kêla tade, ne
heqî û zordestîya kû
li derve li wan tê
kirin dixwazin di se-
rê wan de birêjînin.
Lewra F. Engels dibê-
je: "Heçî li malê, mêr
burjûwa ye, jin jî şû-
na proleter digire"*

Li welatên şehreza û
pêşveçûyî, jin bi şe-
rê xwe gelek mafan
(heqan) bidest xisti-
ne û rewşa xwe edîlan
dine. Lê li Kurdistanê
me guherandînekî ters
çêbûye. Berî sih-çîl
salan, dema ku jiyana
eşîrî hê xurt bû, di
nav koçerên kurd de
jin çîbigre hempa û
wekhevê mêr bû; di ka-
rên eşîrê de wê jî
raya xwe digot, gelek
caran diketin nav
şer û serekîtiya e-
şîrê dikirin (Perîxan,
Edûle Xanim, hwd..) Ew
hê xêlî, pûşî û çar-
şev bûn. Dîlan û gov-
end tevlihev bûn. Jina
xwe jî mêran ne dida
alî, venedişart.

Van demên dawî, bi pêş-
veçûna jiyana bajarên
rewşa (halê) jinan xe-
rabtir bû. Bajarên me,
nemaze (bilhassa) yên
piçûk, çîgehên taasub
û kevneperestiyê ne.
di bin tesîra dîn de
û jiber ku bajarvanî
hemî hev û din nasna-

kin (tu kî nas nekî jê
ditirsi an fikara di-
kî) û bihev îtbarî (î-
timad) nakin, jinên ba-
jêr wekî yên Erebiştê
nê ketîne bin xêlî, pû-
şî û çarşevên reş, xwê
jî roniyê û jî meriva
vedîşêrin. Herwekî ka-
rê jinê îndî tenê ka-
rê malê ye, ew jî xwe
rengê girtiyekî qet
jî malê, jî nav çend
dûwaran dernayê. Hê
bav hene ku keçên xwe
nadin xwendin. Hin ke-
çên xwe wekî mal û

(dûmahîk rûpel 10)

Ni quncikê *Deng û Alan* de ewê her hejmar agahdarî(enformasyon) yên giştî li ser pirtûk (kitêb),sêlik(plak) û bendên nûderketî û,caran li ser ên din jî,bê dayîn.

PİRTÛKÊN NÛ

-Les Kurdes et le Kurdistan
(*Kurd û Kurdistan*):G.Chaliand,
A.R.Ghassemloou,Kendal,M.Nazdar
A.Roosevelt,I.C.Vanly

Pêşgotina prof. M. RODINSON
F.Maspero,Paris,1978;352r;65FF

-Şekirê Xudo;Problema natsiyonaly avtonomii kurdslogo naroda v Irakskoy Respublike(rûsî)
(*Pirsiyara Xwegeriya-otonomiya-neteweyiya xelkê kurd li komara iraqê*);teza doktoriya zana û dtroknvtsê me yt hêja Şekiroyê Xudo,endamê bêşa kurdt ya Akademiyaya Zanistî ya Ermenistanê Moskva;1978

-Prof. Heciyê Cindî;Şaxên eposa "Rustemê Zalê" kurdt.(bi kurdt)
Ertwan,1978

-Prof. Qanadê Kurdo;Gramatika Kurdslogo yazîka(bi rûsî)
(*Rêzmana zmanê kurdt*)
Xebateke teze û hêja yt zana yê me yt naxdar Kurdo,sermiyanê Instîtûta Rohelatnastiyê ya Leningradê,li ser her du zaravên kurdt yên hîmî:kurmanet û sorant. Moskva,1978

LENİN DIBÊJE :

ÇAWA MIROVATÎ NIKARE RIGIHÊ WINDARÛNA SINIFAN(GÛNAN) BÊY GEHÎ - NEKA(SAFHA) DERRASÎ YA DÏKTATORIYA SINIFA BINDEST,WISA JÎ EW NIKARE RIGIHÊ TEVHEVIYA NAYEREVÎN(MIQEDER) A NETEWÛYAN(MILLETAN) TA KÛ EW DEMA DERRASOKA RIZGARÎ YA TEMAMIYA HEMÎ NETEWÛYÊN RINDEST AZADIYA XWE YA CIHÊRÛN Û VEQFTANDINÊ BIDEDEST NEXIN.

Oeuvres(Afirandin),c.22,r.159

JI BÎRAYÊN ME YÊN KURD RE

Komela me di payiza 1976an de hate danîn jibo ku karker û xwendekarên Kurdên ku ji her sedemên ahorî(ekonomîk) û siyasî dev ji we latê xwe herdane,hatine derve, di nav yekitiyekî de bicivîne,keftelefta(micadela) me bi imkanên derveyî welêt,di bin banê Komela Karkerên Kurd li Swêdê bide ajotin ; oirsên civakî(sosyal) û çandiyên cihêrengên(mixtelîfên)karker û xwendekaran helbike.

Herwekî tê zanîn,Tirkiye di van demên dawîn de ketiye hêborekî civakî û siyasî.Emperyalizm rojbiraj iflas dike.Hêzên serdestên Tirkiyê jibo domdariya serdestiya xwe her cûre hovîtiyê dikin.Rojhiroi,zordestî,stem û kedxuriva ku li Tirkiyê û li perçeyê Kurdistanê ku di bin îşxala Tirkiyê de ye,dijîn qor bi qor zêde dibe.Li hevdesazî(tenzîm) û organên çapê yên ku jibo rizgariya xelkê me şer dikin,zorka riyên faşistî tê kirin.Kovara Rizgarî ku ji 1976a bivirde bi zmanê kurdt û tirkî dertê û kovara Roja Welaç ku ji îlona 1977an bivirde bi her du zmanan derdikeve di nav lepên vê zordestiyê de ne.Ev zor û stema han ji qanûnên wan re,ji peymanên navneteweyî(bevnelmillel) yên ku erêkirine re jî çewt û ters dikevin.

Armanca me ev e ku em brayên me yên Kurdên ku li Swêdê dimînin bicivînin bê nexweşînan ku niha li Tirkiyê belav hûne,jibo qirkirina van nexweşînan,ango(yanî) jibo nêzikhûn û yekitiya hêzên welatparêz bixebitin.Em vê nexweşiyê pirsekî acil dizanin û keftelefta jibo rakîşandina rehên wê ji xwe re armancekî hîmî hesab dikin.

Divê em,her wekî Komela Karkerên Kurdên Swêdê,jibo saffikirina van pirsan û pêkanîna armancên xwe,hevalên Kurd her bi yekitiyê herin û bi dilxurtî şerê xwe bajon.

-*Bijî Şerê rizgariya neteweyiya*
G E L Ê K U R D !

-*Bimre mêtîngehparêzî !*

Beng û Reng

Wênekarekî kurdayî

hêja li Parisê

REMZÎ

Wênekare (ressamê) me yî hêja Remzî ev hûn hîst û pênc sal dengê kurdan di warê sen'et de dide bîhîstî. Li cîkî weke Parisê ku serbajar û nawenda (merkeza) sen'etkariya cihanê!

Remzî heta niha di galerî û muzeyên Fransayê de îî sîhî hêtir raberî (teşîr) çêkiriye, wêneyên wî hatine hizkirin, ecibandin. Hawirên (mihîten) sen'etkarî û rojnemeyên frensîzî, jî "Le Monde" heta kovarên wê

nekaran, wî rewayê be sindanê dîtine (binhêre kêlekê) wêneyên wî ketine kolleksiyonên Fransa, Amerîka, Swîsre û hin welatên din. Wênekare me yî hêja di 1928a jî diya xwe hûye li Kirikhanê (Kurdistan Tirkîyê). Diştî xwendina Akademiya Sen'etên Bedewên Stenbolê di 1953an de hatîye li Parisê cîwar hûye. Jiber xebata wî ya kurdîti, Tirkîye wî jî tabîiyeta xwe avatîye, lê dinya hîrewer û şehreza wî kîriye nav rîzên xwe.

Le Monde

Le mérite de Remzi (4), exilé kurde devenu parisien et peintre depuis un siècle, est d'avoir refusé aussi toute concession à son folklore aux tendances et aux engouements. Pour nous, il peut passer pour un bon peintre, mais sa manière est étrangère à nos traditions.

Remzi, peintre kurde

Sobriété, telle est la première des qualités de Remzi. Ses toiles de montagnes de l'Anatolie ou un buffet dans des petits ouverts.

LE QUOTIDIEN DE PARIS

Remzi : une Drôme devenue kurde

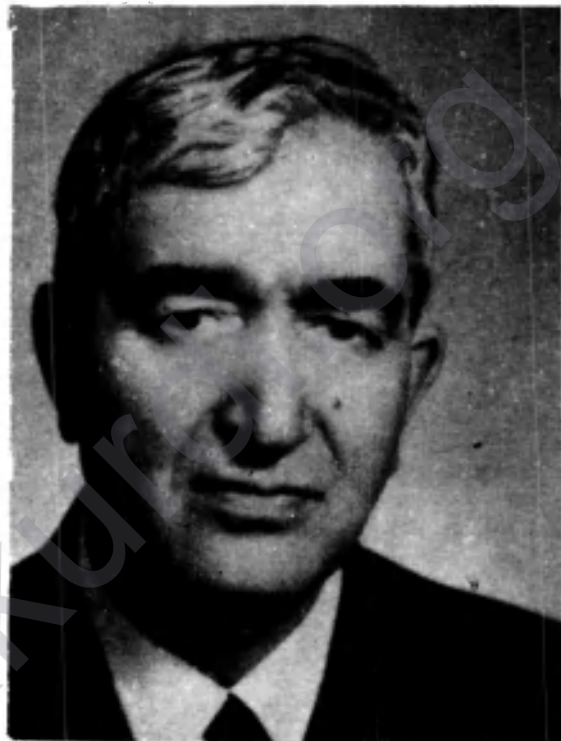
● Un peintre kurde, étudiant à Paris, a été réhabilité politiquement.

Hezar Kulilk - Hezar Stêrk

ji sovjetistanê name
Zana û kurdinasê sovjetiyê

Têmrê Xelîl
Bendvîsê rojnama
kurdî "Riya Teze"

Prof. H. CINDÎ

Maha adara 1978 a xitim bû heftê saliya bûyîna zana, nuşkar û mamostayê kurdayê bi nav û deng, Heciyê Cindî Cewart.

Navê xebatkarê Instîtûta Rohelatnasiyê ya Akademiya Ermenistanê yê Zanistiyan (Ulman), kurdfzan, doktor, profesor H. Cindî çawa li Yekîtiya Sovjetiyê wi sa jî li stnorê wê der naskirt ye. Ew xwedanê jî sedt bêtir xebatên zanistî (ulmî), pirtûkên (kitêbên) dersa, serhatî, folklor, metelok û gotinokên kurdî ye. Ew nuştîne pirtûkên gelek giranbîha wekî "Zmanza niya kurdî" (sala 1935a) "Folklorê Kurmanca" (sala 1936 a, tevî Emlên Evdal). Divê bê gotinê: gava Sermiyanê Komara Kurdistanê (Mehabadê) Qazî Mihemed ev pirtûk xwend, got: "Ev e quriya na me!"

Di rêza xebatên wî de: "Eposa (çîrçîroka) Kerr û Kullikê Blêment Silîvî" (1941), "Folklorê Kurdî" (1957), sê dtwanên "Çîrokêd Milletê Kurd", "Serhatiyêd Cimaeta Kurda" (1959), "Eposa Rus temê Zal" (1977) û gelekê din. Gelek xebatê wî hatine wergerandinê zmanê erment, rûst, azert û hin zmanên din.

Mamosteyê mezin niha jî bi kel û bîn bo gelê (xelkê) xwe kar dike. Ev sal ewê pirtûka wiye "Gotin û Gotinokêd Kurda" (30.000 gotin) derkeve, du dtwanêd (yên IV û V) "Çîrokêd Kurdî" wê derên rûyê dinyayê.

Derveyt karê nuşkariyê, Prof. Heciyê Cindî xebatên din jî bicihaniye û tîne: Serekê Yekîtiya Nuşkarên Ermenistana Sovyett; Serekê Koma Akademiya Ermenistanê ya Kurdnasiyê, katibê rojnama kurdî "Riya Teze" Ew di gelek gundên Kurda de dersên kurdî daye, gelek şagirtên wî bûne merivên eyan û navdar.

Ji ber vê xebata hêja li ser wêje (edebiyat), dtrok (tark), zmannast û milletnasiya kurdî ew gelek medelye, perû û nîşan rewa kiriye û hatiye perû kirin. Ew pîr caran tevî xebata Kongra Nuşkarên Sovyetiyê bûye, depûtatê (gîzîrê) Şewra Ermenistanê ya Bilind hatiye bijartî. Navê "Xebatkarê Ermenistanê" jî Zanistiye kurdayî navdar in.

Sereke "dane wî, bi sê pesinnameyên Şewra Ermenistanê ye Bilind rewa bûye. Van çendên dawî ew layiqî nîşana mezin-ya Dostaniya Xelkan hate dttin. Xizmetekt mezinê Prof. H. Cindî ew e ku bi rênîşan û zanayiya xwe endamên mala xwe jî daye ser riya pêşvebirina çanda (kûltûra) kurdî.

Dota wî, Nûra Cewart bi mûstkiya kurdî mijûl dibe, gelek pirtûkên wê hene le ser stranên kurdî; ew bi xwe doktora sen'etkariyê ye. Zavên wî Şekroyê Miho doktorê dtrokê ye, Ehmedê Gogê berpîrsiyarekt Radya Ertwanê ye; Toysinê Reşîd û Fêrîkê Usiv helbestvanên kurdayî navdar in.

ZMAN

Ferhengok

Zmanê xelkêyê rengîn û zengîn, kurdî hê ne bûye zmanekî zanîstî; dewlemendî û pêşvebirîna wê divê. Her wekî ku kêm tê xwendin, di xwendegehê de nayê hîn kirin têde cihêbûnên zaravan hê ne. Lewra bi kurdî bendên siyasî nûsandin û xwendin, di destpêkê de çîçîk diwar xuya ye. Hin gotinên ku di bendên me de hatine hikaranî heye ku jî hîn xwendevanên ve nenas bin. FERHENGOK a jêrî jîbo wan e. Gotinên kurdî bi wergerandina tirkî (t) û fran-sîzî (f) hatine dayî.

Ahorî, (t): iktisat; (f): économie
 Alan, eksa deng; (t): yankî
 (f): écho
 Azadî, (t): özgürlük; (f): liberté

Bend, (t): makale; (f): article
 Beng, (t): görüntü; (f): image
 Berpirsiyar, (t): sorumlu; (f): res-
 ponsable
 Bikaranî, (t): kullanmak; (f): em-
 ployer, utiliser
 Bûyer, (t): olay; (f): événement
 Cihêbûn, (t): fark; (f): différence
 cihê, (t): ayri; (f): différent
 Cihêbêreng, (t): degişik; (f): divers
 Çand, (t): kültür; (f): culture
 çandî, (t): kültürel; (f): culturel
 Daxuyanî, (t): beyanname, manifesto
 (f): manifeste
 daxuyanî, (t): gösteri yapmak
 (f): manifester; se
 Enî, (t): cephe; (f): front
 Gel, (t): halk; (f): peuple
 Giring, (t): önemli; (f): important
 Girse, (t): kitle; (f): masse
 Giştî, (t): genel; (f): général
 Hevdesazî, (t): örgüt; (f): organi-
 sation
 Hevdesazî, (hevde saz kirin)
 (t) örgütlemek; (f): organiser
 (dûmahîk heye)

Elfabê

Ji salên 1930an bîvir de zmanê kurdî bi tîpên (herfên) latînî tê nûsandin. Elfabeya la-tînî xweş li zmanê me tê û ewê bêgûman bibê ya hemî Kurdan. Lê niha jîber sedemên cihê reng piraniya Kurdên Iran û Iraqê tîpên erebî, yê Sovyetistanê jî tîpên rûsî bikartînin. Jîbo agahdariya xwendevanan va ne ev her sê elfabê.

Latîni	Rûsî	Erebî	Latîni	Rûsî	Erebî
A	А	ا, آ, ع	N	Н	ن
B	Б	ب	O	О	و
C	С	ج	P	П	پ
Ç	Ч	چ	Q	Q	ق
D	Д	د, ذ, ض	R	Р	ر
E	Э	ا, آ, ع	S	С	س, ص, ش
Ê	Е	ي, ي, ي, ع	S	Ш	ش
F	Ф	ف	T	Т	ت, ط
G	Г	گ	U	У	و, و
H	Н	ه, ح	Y	Y	و
I	И	ا, آ, ع, ي, ي, ي, ع	V	В	ش
Î	И	ا, آ, ع, ي, ي, ي, ع	W	W	و
J	Ж	ژ	X	X	خ, غ
K	К	ك	Y	Û	ي, ئ
L	Л	ل	Z	З	و, ذ, ض, ز
M	М	م			

KURDÎ BÎXWÎNE, HÎN BÎBE, HÎN BÎKE!..

* Stran û Leylan * *

Allegro **ÇAÇANÊ**

Ya.xû ye-man Ça-ça-nê, ya-xû ye-man Ça-ça-nê,
H'im-ra bey-da quysa-nê, H'im-ra bey-da quysa-nê.

<p>Yaxû yeman Çaçanê,²⁾ H'imra beyda quysanê, Çaço dîbê li zer bîrê, Av k'işandî bi zincîrê, Zincîr qetya k'et bîrê, Destê xwe destê Çaço kim, Bîrevînim bavêm welatê Cizîrê.</p>	<p>Yaxû yeman Çaçanê, H'imra beyda quysanê, Çaço dîbû li ser dik'ê, Av k'işandî bi e'lbikê, Zincîr qetya k'et dik'ê, Destê xwe destê Çaço kim, Bîrevînim bavêm welatê Dêrikê.</p>
--	---

MÛSİKÎYA KURDÎ

KURDISTAN

AZADI, jiho qenc nasîna mûsîkiya kurdî sêlik(plak) û kasetên hiqalîte bidest dixê, dadigre û difroşe. Ji niha ve hun dikarin yê li jêrê binavkirî ji me bixwazin.

-Sêlika kurdî
Musique Populaire du Kurdistan
(Mûstkiya Gelert ya Kurdistanê)
Chants d'Amour-Stranên Evînê
Distirên: Aramê Tîqran, Asltka Qadir, Gerabêtê Xaço, Şeroyê Bro, Temo, Zafîna Şekir, hwd..
33aer; 7 Dollar US(şandin têde)
-Kaset

°Aramê Tîqran, dengbêj û sazband
°Folklora kurdî

1-Klamên Siyaran(yên şeran)
Gerabêtê Xaço, Ş. Bro û ên din,
2-Klamên Dilan(yên Evînê)
3-Blûr û dîdûk(meqamên kurdî)
Xecê û Siyamend, Bavê Seyro, .
60 deqteq; 4 Dollar(şandin têde)

Heimara ku tê:

-Ji Daxuyaniya Partiya Komûnîst
-Ji Bingehên destpêkiyên felsefê
-Li ser şerê hindurê Kurdên Iraqê
-Pirsa AKSA yê
-Xebata Yekitiya Xwendekarên Kurdistanê li Fransa
-Ji Dîroka Kurdistanê, hwd..hwd..

A Z A D Î

Kovara siyasî û çandî ya kurdî
Bi altkariya komekî xebatkar û
Xwendekarên Kurd derdikeve. Bi tu
partî û hevdesaziyên tu perçeyekt
Kurdistanê ve neqirêdayt ye .
Bernirsiyarê giştî: K e n d a l
Berdirsiyarê malhehûnê: H. KARACA
Nvîsekarî : E B D O
Navnîşan : c/o Nezan, B.P. 378
75625 PARIS CEDEX 13
France

Biha: 5FF/ 1Dollar/2,5DM/ 5SK
(Pere li ser navê H.Karaca hisînin)

KURDISTANA AZA, YEKBÛYÎ, SOSYALÎST!